

UNIVERSITEIT
VAN AMSTERDAM

Koninklijke Auris Groep

Lezen, spellen en TOS

Madelon van den Boer (UvA) & Roxette van den Bosch (Auris)

Vrijdag 6 maart 2020

TAA**STAAL**

Lezen en spellen: context

- Leren lezen (en spellen) =
 - Voorwaarde voor deelname aan onderwijs
 - Functioneren in de maatschappij

Lezen en spellen: actualiteit

NOS NIEUWS • BINNENLAND • 09-09-2019, 12:28

**2,5 miljoen laaggeletterden is
'een probleem van ons allemaal'**

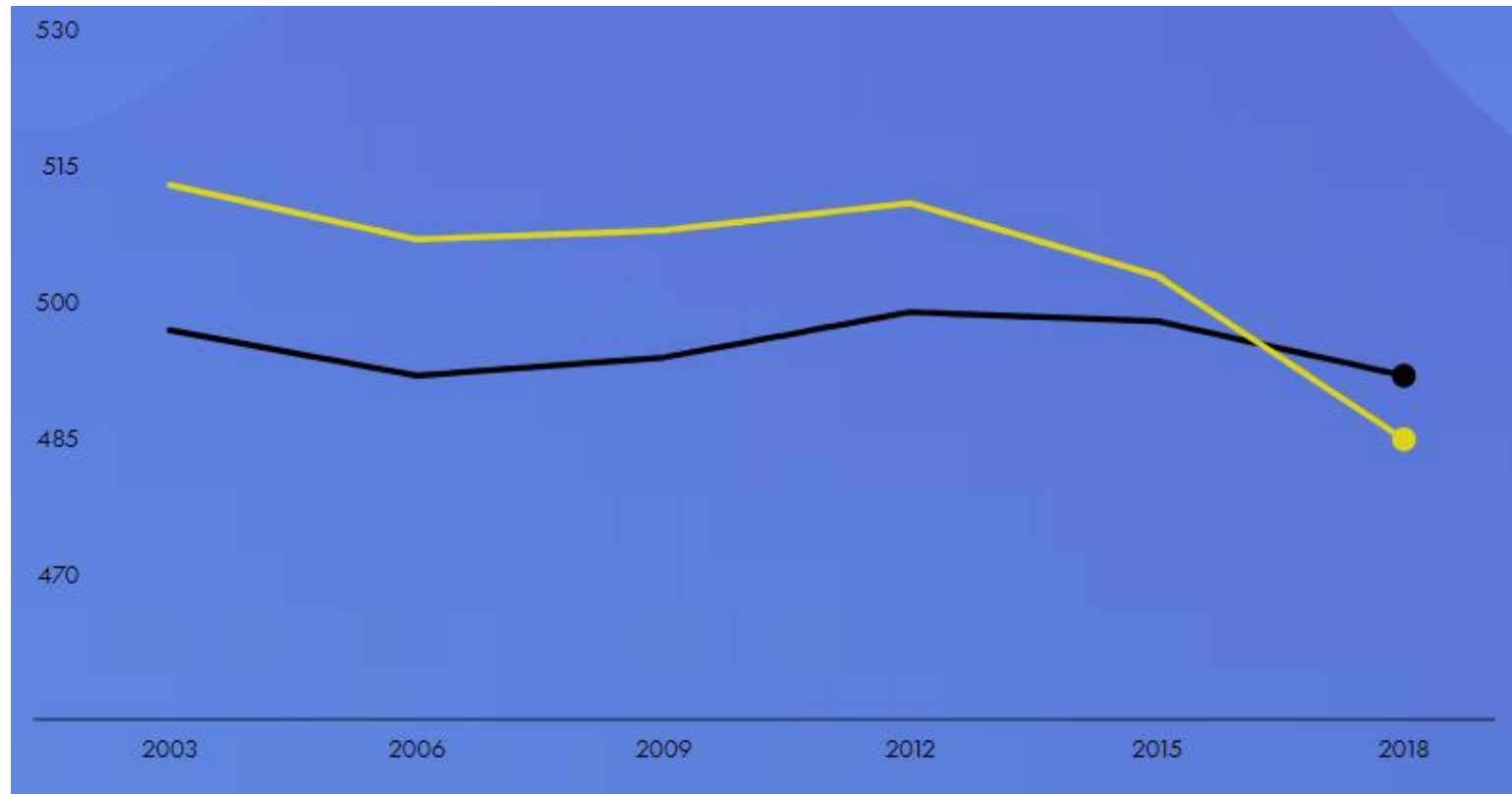
NOS NIEUWS • BINNENLAND • 14-09-2019, 11:12 • AANGEPAST 14-09-2019, 11:35

**'Rekenen, spelling en lezen
hollen achteruit door
lerarentekort'**

Vrijdag 6 maart 2020

TAAALSTAAL

Lezen: PISA-onderzoek

Bron: <https://www.pisa2018.nl/resultaten2018/>

Vrijdag 6 maart 2020

Taal en geletterdheid

- Taal
 - Aangeboren
 - Invloed van omgeving
- Geletterdheid
 - Aangeleerd
 - Belang van instructie
- Samen van belang voor begrijpend lezen

Taalontwikkeling

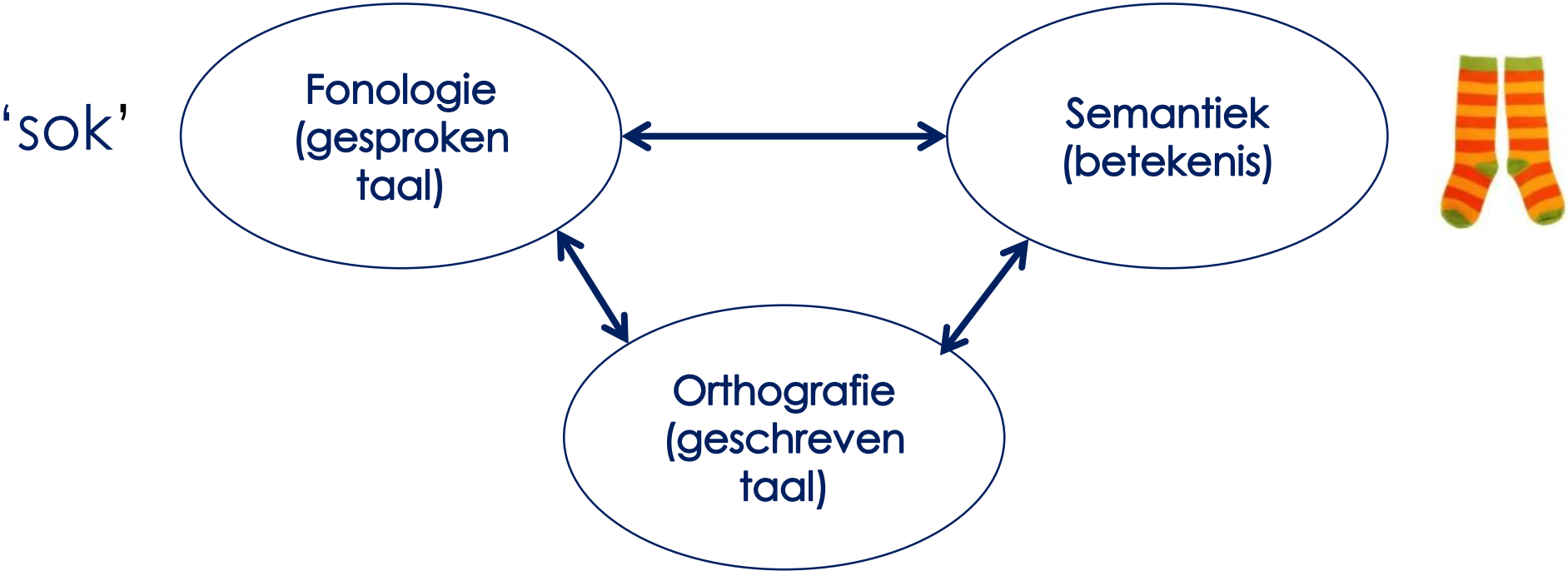

'sok'

klanken
klankgroepen
woorden

Leren lezen en spellen

(e.g. Coltheart et al., 2001;
Plaut et al., 1996;
Treiman, 2017)

Leren lezen en spellen

- Fonologische kennis
 - Klanken
 - Klankgroepen
 - Woorden
- Orthografische kennis
 - Letters
 - Lettercombinaties
 - Woorden

Leesvaardigheid

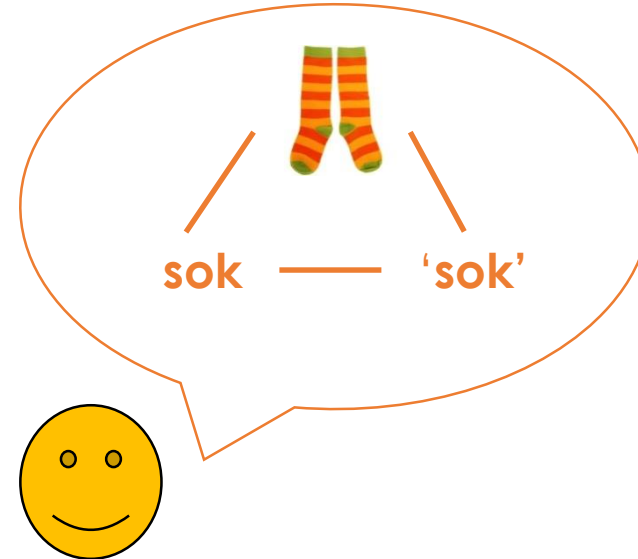
De vlieg

In het land Drauk is het erg warm. Daarom zijn er veel vliegen. Er is daar een vlieg die je kreip noemt. Hij heeft een klein geel lijf en grote blauwe vleugels. De kreip woont in een boom met bananen. Als het donker is komt de kreip naar buiten. Dan gaat hij op zoek naar eten. De kreip kan flink prikken. Je hoort hem niet aankomen. En daarom moet je goed opletten. Als de kreip je prikt, krijg je een grote blauwe plek. En gaat het heel erg jeuken.

Zou jij in Drauk willen wonen?

Leren lezen

- Letter-klank combinaties aanleren
 - h
 - ui
 - s
- Verklanken
 - h/ui/s
- Direct herkennen
 - huis

Orthografische kennis

Is het gelukt? Wat was het?

1. Drauk 2. Drouk 3. Dnauk 4. Dnouk

1. Krijp 2. Kreip 3. Knijp 4. Kneip

Spellingvaardigheid

- Spellingvaardigheid hangt samen met leesvaardigheid
- Spellen is moeilijker dan lezen
 - Er zijn meerdere letters mogelijk voor één klank
 - Er is kennis nodig over spellingregels
 - Er zijn hele precieze orthografische representaties nodig
 - Er is morfologische en semantische kennis nodig
- Spellen is makkelijker te verbeteren dan lezen, middels
 - Instructie
 - Blootstelling

(e.g. Bosman & Van Orden, 1997;
Harris et al., 2017)

Vrijdag 6 maart 2020

Begrijpend lezen

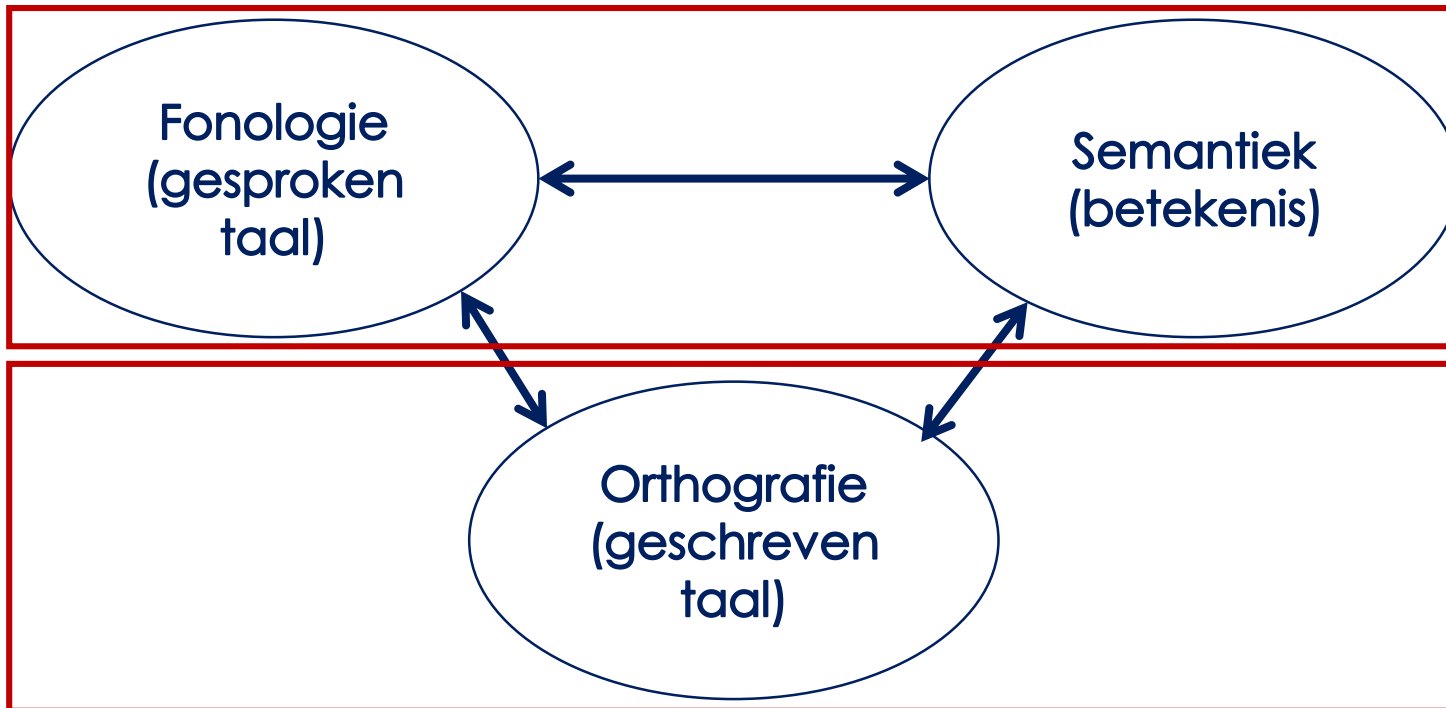
- “Simpel” theoretisch model
 - Begrijpend lezen = taal + tekst
- Jonge kinderen: Leesvaardigheid is bepalend
- Oudere kinderen: Woordenschat speelt een grotere rol
- Daarnaast zijn leesstrategieën van belang

(e.g., Florit & Cain, 2011;
Hoover & Gough, 1990)

Vrijdag 6 maart 2020

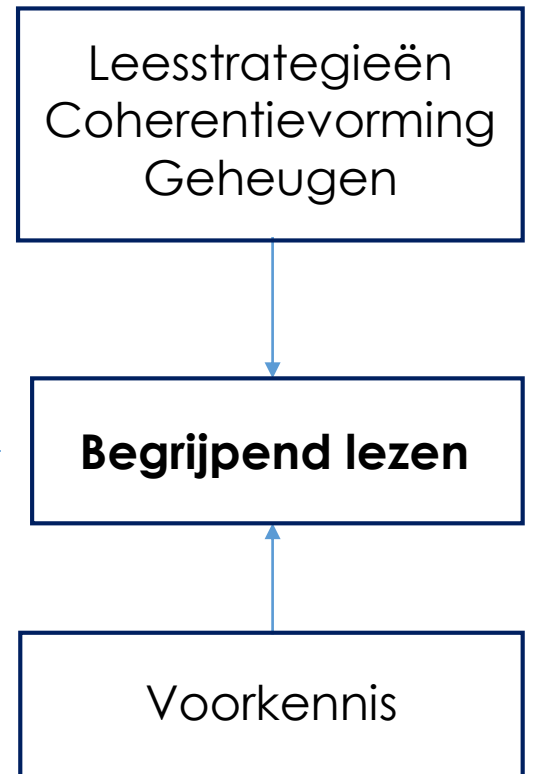
TAAL**STAAL**

Samenvatting theoretische modellen

= Taal

= Tekst

Technisch lezen en TOS

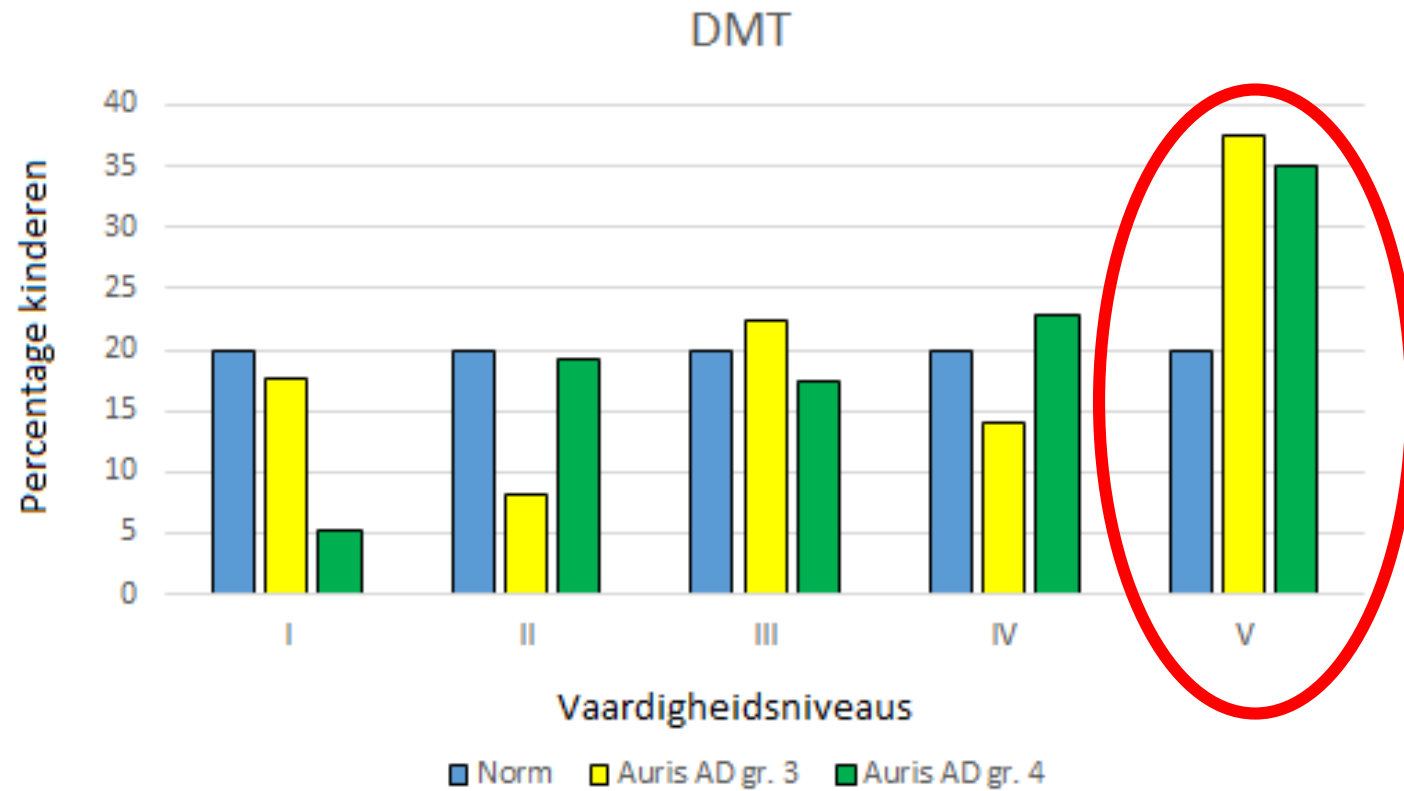
- Bij TOS vaker (hardnekkige) problemen met TL
 - Problemen fonologische ontwikkeling → grotere kans
- Grote verschillen in schattingen prevalentie
 - Leesproblemen bij TOS: schattingen 17-50%

Catts et al., 2005; Botting et al., 2006; McArthur et al., 2000; Ramus et al., 2013; Snowling et al., 2000

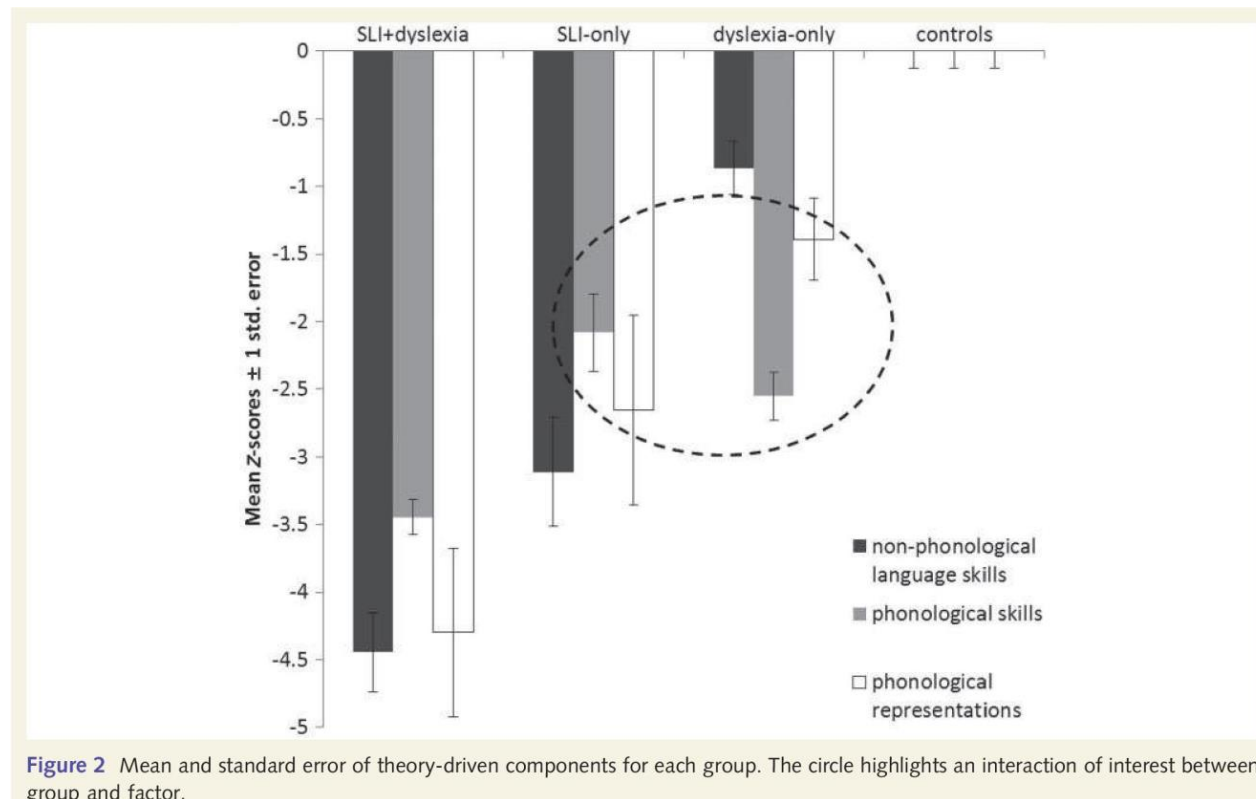
Vrijdag 6 maart 2020

TAALSTAAL

Inventarisatie TOS & Lezen – Auris AD

Relatie/status TOS en dyslexie

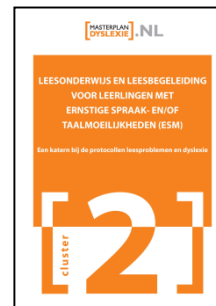

Inventarisatie leesproblemen bij TOS – Auris SO

- Articulatie = verkeerde uitspraak en/of verkeerd lezen?
- Automatiseren letters en klank-tekenkoppeling
- Kleine woordenschat en/of begripsproblemen bemoeilijken het **technisch lezen**
- Zwakke leesvaardigheid, kleine woordenschat en/of weinig grammaticale kennis bemoeilijken het **begrijpend lezen**

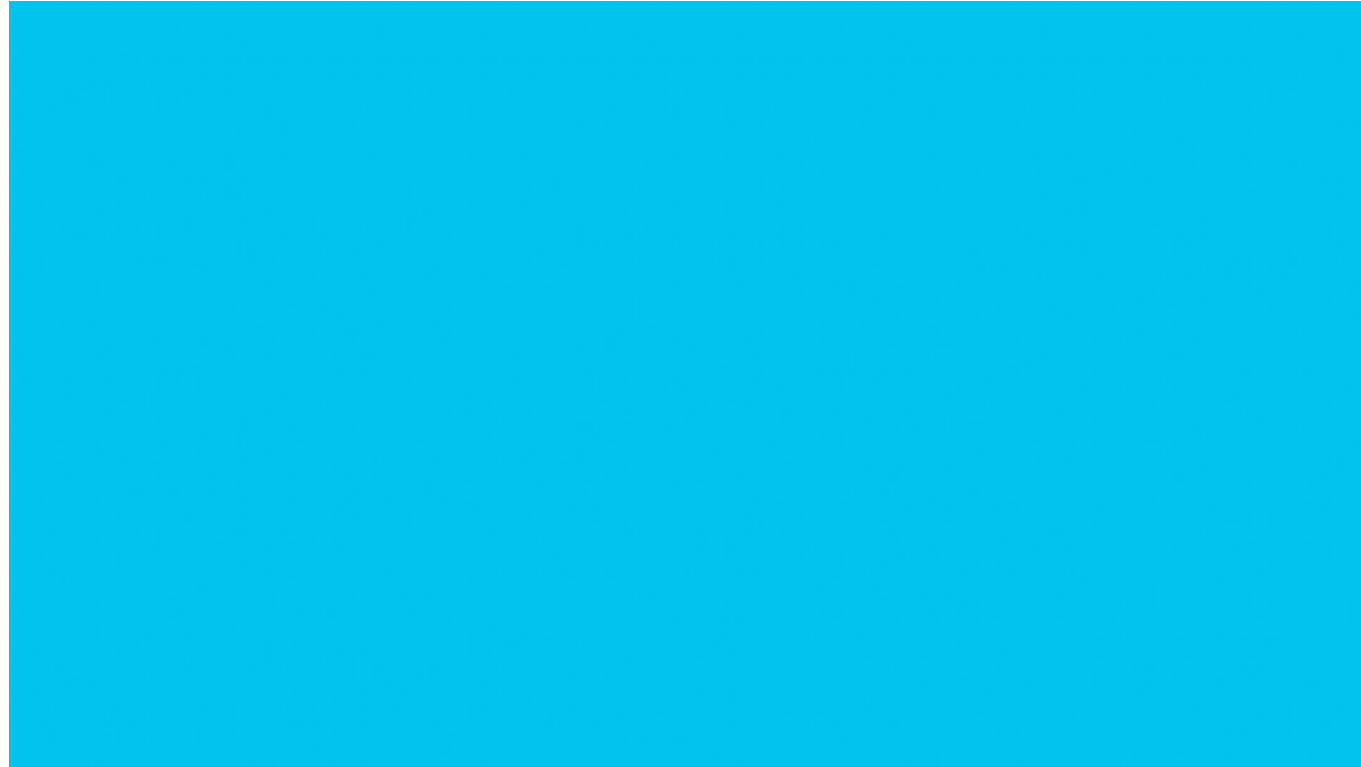
Algemene aanpak

- Benader leerlingen met TOS als risico-leerlingen dyslexie
 - Geef in de kleuterklas extra aandacht aan voorbereidend lezen
 - Houdt de lees- en spellingontwikkeling nauwlettend in de gaten
 - Volg de dyslexieprotocollen en katern TOS/ESM
 - Verwijs indien nodig door voor dyslexie-onderzoek

Praktijkvoorbeeld Auris: KijkWijzer TOS en Lezen

Zie: www.Auris.nl/kijkwijzer

Vrijdag 6 maart 2020

Spellen en TOS

- Bij TOS vaker (hardnekkige) spellingproblemen
 - Deels gerelateerd aan taalproblemen en/of leesproblemen
- Maar: weinig onderzoek naar/literatuur, zeker niet in NL
- In de praktijk wel veel behoefte aan handvatten

(Cordewener et al., 2012; Joye et al., 2019)

Vrijdag 6 maart 2020

Spellingproject UvA & Auris

- Doel = meer inzicht en meer handvatten
- Hoe zijn de **spellingvaardigheden van leerlingen** met TOS aan het einde van de basisschool?
 - Dictee en vrije schrijfo opdracht
 - (Bijna) klankzuivere woorden, regels, weetwoorden
 - Vergelijking met regulier basisonderwijs
- **Waar lopen leerkrachten/AD-ers tegenaan** wat betreft spellingonderwijs/-begeleiding in het PO?
 - Vragenlijst

Inventarisatie spellingproblemen bij TOS – Auris SO

- Articulatie/spraakproblemen > spellingproblemen
- Veel spellingproblemen zijn fonologisch van aard
- Spellingregels worden niet begrepen, worden niet onthouden of zijn lastig op te roepen
- Lastig=
 - Het toepassen van meerdere spellingregels tegelijk
 - Werkwoorden, letterclusters en korte vs. lange klank
 - Uitleggen waarom ze en woord zo gespeld hebben

Bedankt!!

Vragen/reacties/opmerkingen?

Madelon van den Boer: m.vandenboer@uva.nl

Roxette van den Bosch: r.vandenbosch@auris.nl